

MAM § PRAWO

Nr 9 / 2013 r.

projekt realizuje:

**STOWARZYSZENIE
INICJATYW
SAMORZĄDOWYCH**

Bezpłatne Porady Prawne i Obywatelskie

publikacja dystrybuowana bezpłatnie

www.sis-dotacje.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - Najlepsza Inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MAM § PRAWO

Realizator projektu:

Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych

ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin
tel. 81 53 43 200, 81 53 43 203
www.sis-dotacje.pl, info@sis-dotacje.pl

Partner projektu:

Urząd Miejski w Opolu Lubelskim

ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie
tel. 81 827 72 45, fax 81 827 72 00
www.opolelubelskie.pl, sekretariat@opolelubelskie.pl

Źródło finansowania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

Priorytet V. Działanie 5.4. Poddziałanie 5.4.2
„Rozwój dialogu obywatelskiego”
Instytucja wdrażająca: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Co dalej z Poradnictwem?

perspektywa finansowa 2014 -2020

obligują ją do tego zarówno zapisy konstytucji RP, dokumenty Unii Europejskiej oraz przepisy prawa międzynarodowego.

O tym jak bardzo potrzebna jest taka pomoc świadczą zarówno przykłady innych państw europejskich jak i doświadczenia krajowe – a najlepszym chyba przykładem jest tu nasz projekt, w ramach którego udzieliliśmy już blisko 60 tysięcy porad. Jest to jednak rozwiązanie doraźne i czasowe – realizacja projektu dobiegnie końca już za niecały rok.

Dlatego pilnie potrzebny jest stały mechanizm organizowania i finansowania poradnictwa prawnego – wsparcia dla milionów Polaków pozostawionych samym sobie (statystyki podane przez Rzeczpospolitą wskazują że w ciągu ostatnich 5 lat zaledwie 1% obywateli naszego kraju skorzystał z pomocy prawnika przy rozwiązywaniu swoich problemów).

Rozwinięte demokracje zachodnie rozwiązują problem na różny sposób. Np. w Holandii istnieje system dwuinstancyjnej pomocy. Pierwsza instancja to obejmujący cały kraj system biur porad prawnych. Biura udzielają porad bezpłatnie i – choć w założeniu ich oferta skierowana jest do osób ubogich – dostępne są dla wszystkich. Nikt nie sprawdza dochodów, bo koszt zbudowania biurokratycznej struktury zajmującej się kontrolą dochodów przewyższyłby wielokrotnie zyski z tym związane (Za taką opcją opowiadamy się także i my bazując na własnych doświadczeniach). Druga instancja to usługa specjalistyczna wymagająca np. zaangażowania adwokata i skierowania sprawy do sądu. Tu już sprawdzane są dochody – ale spraw tych

jest stosunkowo niewiele (36% trafiających do doradców). Dzieje się tak dlatego, że rząd Holenderski zakłada, że tańsza jest profilaktyka niż leczenie i inwestuje w edukację prawną. Holendrzy posiadają bardzo wysoką świadomość prawną i korzystają z poradnictwa prawnego i różnych narzędzi mediacyjnych już w momencie pojawienia się pierwszych symptomów problemu, nie czekając aż problem dojrzeje do takich rozmiarów, że da się go rozwiązać jedynie na sali sądowej. **System bezpłatnej pomocy prawnej sprawnie działa także w Wielkiej Brytanii.** Kryteria i zakres pomocy uzależnione są od rodzaju sprawy. Przyjazny i powszechnie dostępny system sprawia, że korzysta z niego ogromna rzesza ludzi – **tylko w 2011 z takiej formy wsparcia skorzystało 14 milionów obywateli!**

Takiego właśnie systemu brakuje w Polsce. Szacujemy, że rocznie korzystałoby z niego ok. 3-4 miliony Polaków – to ogromna liczba rozwiązanych ludzkich problemów, ale także rozwiązanych spraw majątkowych i własnościowych. Niestety – ogólnopolskiego systemu nie ma, a **poradnictwo prawne jest rozproszone i realizowane głównie przez organizacje pozarządowe (w niewielkim zakresie i na niewielką skalę).** Obecnie organizacja poradnictwa prawnego finansowana jest w ramach projektów finansowanych z UE (z programu POKL), a także – jak w przypadku drugiego naszego projektu „Świadomy Obywatel” – w ramach Funduszy Szwajcarskich. **Niestety, w ramach obecnych rozwiązań finansowanych będziemy mogli taką pomoc zapewnić mieszkańcom powiatów objętych wsparciem projektu tylko do połowy 2014 r. To czas w którym musimy wypra-**

Szanowni Państwo,

W bieżącym numerze pragniemy kompleksowo przybliżyć Państwu kwestię wciąż nierozwiązanego, a jakże istotnego dla mieszkańców Polski, problemu braku powszechnego dostępu obywateli do bezpłatnych porad prawnych. Niemniej pomimo tego, że nadal takiego systemu nie ma, to jednak nastąpił istotny zwrot w dyskusji – o czym w dalszej części artykułu.

Ale wróćmy do początku. Tym z Państwa, którzy nie mieli możliwości śledzenia toczącej się na łamach naszych wydawnictw dyskusji przypominamy, że **Polska jest jednym z ostatnich krajów UE, który nie ma systemu bezpłatnej pomocy prawnej.** Nie ma – choć

cować system finansowania bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego – tak aby obywatele nie stracili nagle dostępu do przysługującej im w nowoczesnym, demokratycznym państwie pomocy w tym tak ważnym społecznie zakresie.

Niestety – nie możemy wciąż liczyć na rozwiązania systemowe. Ostatnie decyzje na szczeblu rządowym spowodowały, że prace wręcz cofnęły się, a kolejne instytucje centralne umywają ręce od problemu sugerując by jego rozwiązaniem zajęły się województwa we własnym zakresie (o ile będą chciały). Zgodnie z informacją z dnia 28 maja 2013 r. zawartą w notatce ze spotkania Platformy Organizacji Poradniczych, przedstawicieli MPiPS oraz MRR nie ma obecnie możliwości finansowania poradnictwa prawnego na poziomie krajowym. Co więcej – wykreślono zapisy odnoszące się do poradnictwa prawnego w krajowym dokumencie strategicznym jakim jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2014-2020. **MRR stoi na stanowisku, że wsparcie tego typu musi być zorganizowane na poziomie regionalnym.** MRR złożył propozycję aby poradnictwo prawne zostało uznane jako instrument włączenia społecznego na poziomie poszczególnych regionów, ale decyzję w tym zakresie pozostawia ich władzom. MRR jednocześnie rozważa możliwość wsparcia tak zorganizowanego, regionalnego systemu w zakresie wdrażania standardów i wzmacniania kompetencji kadry – uzależnia to jednak od uwzględnienia poradnictwa prawnego w działaniach realizowanych przez MPiPS (ten zobowiązał się do monitorowania tej kwestii).

Podsumowując – tylko ta jedna notatka doskonale obrazuje fakt, że po wielu latach starań o stworzenie ogólnopolskiego, powszechnie dostępnego systemu pomocy prawnej, po dziesiątkach spotkań różnych zespołów roboczych (na szczeblu ministerstw, NGO-sów,

a także Prezydenta RP) – jesteśmy w punkcie wyjścia. Instytucje centralne odsuwają od siebie odpowiedzialność i przerzucają na siebie wzajemnie kwestię rozwiązania problemu. Okazuje się zatem, że jedyną realną perspektywą wyjścia z impasu jest wdrożenie rozwiązań regionalnych. Nie należy zatem zwlekać. Obecny czas stwarza bowiem niepowtarzalną okazję do zbudowania własnego, wydajnego i efektywnego ekonomicznie systemu opartego na już istniejących, sprawdzonych rozwiązaniach. Szansa ta jednak szybko może zostać zaprzepaszczone – o czym mówimy w dalszej części artykułu.

SZANSĄ REGIONY – LUBELSZCZYŻNA LIDEREM

Województwo Lubelskie jak żadne inne dysponuje rozbudowaną siecią biur porad prawnych i obywatelskich zorganizowanych w ramach dotacji z podziałania 5.4.2 POKL oraz Funduszy Szwajcarskich. Niekwestionowanym liderem w tym obszarze jest Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych, które obejmuje wsparciem już 14 powiatów: lubelski grodzki, lubelski ziemski, świdnicki, lubartowski, łęczyński, krasnostawski, łukowski,

chełmski, kraśnicki, janowski, rycki, puławski, opolski i biłgorajski. Biura zlokalizowane są w miastach: Lublin, Świdnik, Lubartów, Łęczna, Krasnostaw, Biłgoraj, Kraśnik, Opole Lubelskie, Puławy. Dodatkowo uruchomiono na potrzeby mieszkańców internetową kancelarię prawną, usługę porady specjalistycznej dostępną w przypadku wyjątkowo skomplikowanych spraw, a także zorganizowano działania edukacyjne. Wszystko to tworzy kompletny, efektywny system ujęty w sprawdzone, przetestowane standardy: organizacji biur i samego poradnictwa, szkoleń personelu, komunikacji i współpracy z otoczeniem instytucjonalnym, gromadzenia danych statystycznych, a także obsługi informatycznej do planowania i zarządzania systemem dzięki wdrożeniu autorskiego, innowacyjnego systemu IT i budowie e-kancelarii prawnej.

Niestety – finansowanie tak zorganizowanego systemu wkrótce się skończy. Środki na funkcjonowanie trzech biur utworzonych w ramach dotacji Funduszy Szwajcarskich skończy się 31 grudnia 2013 r. Kolejne sześć biur utworzonych w ramach środków POKL nie będzie miało źródła finansowania z dniem

1 maja 2014 r. Nie będzie również środków na utrzymanie e-kancelarii prawnej świadczącej porady przez Internet ani na wynagrodzenia prawników ekspertów obsługujących szczególnie trudne sprawy wymagającej specjalistycznej wiedzy. Analogiczna sytuacja czeka także pozostałe biura porad prawnych i obywatelskich utworzone przez inne organizacje w ramach dofinansowania POKL (z Funduszy Szwajcarskich korzysta jedynie SIS).

Oznacza to, że już w połowie przyszłego roku mieszkańcy Lubelszczyzny zostaną pozbawieni jakże potrzebnego im wsparcia. O tym, że jest to pomoc bardzo oczekiwana świadczą liczby. W ramach obu projektów udzieliliśmy już ponad 60 000 porad prawnych (projekt „Mam Prawo obejmujący 8 powiatów działa od połowy roku 2011, projekt „Świadomy Obywatel” obejmujący 6 powiatów funkcjonuje od początku roku 2013).

Byłaby to niezwykle niekorzystna sytuacja – przede wszystkim dla osób potrzebujących pomocy prawnej, ale także dla stanu świadomości prawnej mieszkańców regionu (oba projekty realizują ważne funkcje edukacyjne) i rozwoju rodzącego się dopiero społeczeń-

stwa obywatelskiego (biura pełnią funkcje inspirujące aktywność obywatelską).

Zaprzestanie działalności Biur w roku 2014 będzie miało jeszcze inne – bardzo negatywne – konsekwencje. Zlikwidowane biura nie będą mogły zostać włączone w 2015 r. w ogólnopolski system wsparcia poradnictwa przez MPiPS (w zakresie szkoleń i standaryzacji), który – już dziś to wiemy na pewno – oparty ma zostać na istniejących sieciach biur porad prawnych.

Stracimy też – prawdopodobnie bezpowrotnie – doświadczonych prawników i doradców. 30 osobowa kadra obu projektów to obecnie bardzo sprawny zespół osiągający rewelacyjne rezultaty – o czym świadczą chociażby wymienione wyżej liczby. Zespół jest bardzo oddany sprawie, wciąż się rozwija, doskonalą i podnosi swoje kompetencje (w trakcie realizacji projektu już 6 naszych doradców uzyskało uprawnienia radcy prawnego). Zbu-

dowanie takiego zespołu od początku zajmie kilka lat.

Nie mniej ważna jest tu także ciągłość i stałość systemu – zaufanie buduje się bowiem przez lata, a można je stracić bardzo szybko. To istotny aspekt dla władz województwa lubelskiego i poszczególnych samorządów lokalnych. Oba projekty realizowane są w partnerstwie z samorządami powiatowymi i gminnymi oraz objęte patronatem Marszałka Województwa Lubelskiego.

W związku z powyższym, aby uniknąć niekorzystnej społecznie sytuacji i utrzymać funkcjonowanie poradnictwa w obecnym, bardzo efektywnie funkcjonującym zakresie należy zapewnić finansowanie systemu (na poziomie obecnym lub zmodyfikowanym) z funduszy dostępnych w regionie. Należałoby wprowadzić stałe rozwiązanie w tym zakresie poprzez umiejscowienie problematyki dostępu do pomocy prawnej oraz edukacji prawnej i obywatelskiej w dokumentach strategicznych regionu, a także stworzenie mechanizmów do finansowania systemu – np. w ramach RPO.

W związku z powyższym w kwietniu 2013 r. wystąpiliśmy do Marszałka Województwa Lubelskiego z wnioskiem o wpisanie budowy regionalnego systemu bezpłatnego poradnictwa prawnego na listę projektów kluczowych w ramach tworzonej aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

Projekt, którego celem było by zapewnienie powszechnego dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym wszystkim mieszkańcom Lubelszczyzny spełnia wymogi stawiane projektom o kluczowym znaczeniu dla rozwoju regionu. Projekt powinien zakła-

dać budowę systemu biur porad prawnych, działania standaryzujące, edukacyjne i informacyjne. Uzupełnieniem i dopełnieniem projektu systemowego powinny być działania realizowane w ramach RPO w trybie konkursowym i / lub systemowym.

Wnieśliśmy też o uwzględnienie w wykazie obszarów wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 następującej osi priorytetowej: „Rozwój społeczeństwa obywatelskiego” (jako odrębna oś lub jako część priorytetu 9.7), a w niej następujących celów:

- *zapewnienia mieszkańcom Lubelszczyzny powszechnego i bezpłatnego dostępu do informacji prawnej oraz przed sądowej pomocy prawnej (przykładowe działania: tworzenie Biur Bezpłatnych Porad Prawnych i Obywatelskich dla mieszkańców – w tym specjalistycznych dla wybranych grup społecznych np. ofiar przestępstw, osób uzależnionych itp., tworzenie Biur Porad dla Osób Prawnych (w tym NGO, firm mikro), budowa specjalistycznych portali i narzędzi informatycznych umożliwiających realizację poradnictwa prawnego i obywatelskiego przez Internet, budowa systemów transgranicznego poradnictwa prawnego – w tym wsparcie prawne naszych przedsiębiorców działających na wschodzie).*

- *rozwój edukacji prawnej mieszkańców województwa lubelskiego (przykładowe działania: akcje edukacyjne i informacyjne skierowane do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, tworzenie programów zajęć szkolnych uwzględniających prawną wiedzę i edukację obywatelską, budowa tematycznych internetowych serwisów informacyjnych i tematycznych kanałów telewizyjnych, wydawanie tematycznych publikacji w wersji papierowej i elektronicznej).*

- *rozwój dialogu społecznego i wzrost partycypacji społecznej (przykładowe działania: prowadzenie konsultacji społecznych, działania polegające na włączaniu obywateli w proces decyzyjny JST, działania animacyjne, tworzenie centrów aktywizacji obywatelskiej, działania polegające na opracowywaniu i wdrażaniu rozwiązań pozwalających obywatelom na monitorowanie działań JST, opracowywanie i wdrażanie rozwiązań pozwalających włączać się obywatelom i reprezentującym ich organizacjom pozarządowym w realizację usług publicznych.)*

Działania te mogły by być podejmowane zarówno w ramach projektów systemowych województwa jak i wyłonionych w trybie konkursowym. Oba podejścia wzmacniałyby się i uzupełniały.

Omawiamy tu kwestię rozwiązania problemu na naszym lokalnym gruncie – w województwie lubelskim. Warto by jednak spróbować by tego rodzaju rozwiązania, o których tu dyskutujemy zostały wdrożone także

w innych województwach. Wypracowane na Lubelszczyźnie standardy poradnictwa prawnego mogą przecież stanowić wzór dobrej praktyki także dla innych.

W tym miejscu zachęcamy samorządy z innych rejonów Polski do działania – służymy ze swojej strony niezbędną pomocą doradczą.

DLACZEGO PORADNICTWO PRAWNE I EDUKACJA PRAWNA SĄ TAK WAŻNE

O sukcesie gospodarczym danego społeczeństwa nie decyduje jedynie stan infrastruktury technicznej czy dostępne zasoby naturalne – kluczowym czynnikiem jest obecnie poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Tylko świadomi i aktywni obywatele potrafią zapewnić trwały rozwój danej gospodarki i zbudować przewagę konkurencyjną we współczesnym świecie.

Decydujące są trzy obszary rozwoju:

- *poziom znajomości prawa*

i umiejętności korzystania z narzędzi prawnych

- *poziom partycypacji społecznej i kontroli społecznej*
- *poziom aktywności obywatelskiej i zdolności do współpracy*

Polska charakteryzuje się bardzo niskim poziomem rozwoju w każdym z wymienionych obszarów.

Niestety, brak obecnie narzędzi by w pełni rozwiązać ten problem, choć o potrzebie zapewnienia dostępu do bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego mówi się w Polsce od wielu lat. Obligują nas do tego zapisy konstytucji RP oraz dyrektywy UE. Niestety, do dnia dzisiejszego obszar ten pozostaje jedynie w sferze planów i koncepcji. To bardzo niekorzystna sytuacja – oddziałująca negatywnie na wszystkie sfery życia mieszkańców polskich miast i wsi. Osoby pozbawione pomocy prawnej bardzo często nie potrafią samodzielnie rozwiązać swoich problemów, co więcej – na skutek niewiedzy,

nieświadomości czy bezzadności nierzadko wnikają się w coraz to trudniejsze sytuacje.

Statystyki, a także nasze doświadczenia zgromadzone w procesie budowy systemu poradnictwa, pokazują, że świadomość prawna Polaków jest dramatycznie niska. Równie niski jest stopień zaufania do prawa i umiejętności korzystania z jego narzędzi. Aby to zobrazować przytoczymy badania przeprowadzone przez Rzeczpospolitą – wg nich w ostatnich 5 latach z pomocy prawnika (zarówno komercyjnej jak i nieodpłatnej) przy rozwiązywaniu swoich problemów skorzystał jedynie 1% obywateli. To najniższy wskaźnik w Europie. Brak świadomości prawnej i zaufania do prawa przekłada się z kolei na małą aktywność obywatelską, nieumiejętność współpracy, brak współdziałania z administracją, niską przedsiębiorczość i innowacyjność. Widać to w statystykach ilości funkcjonujących w regionie organizacji pozarządowych, partnerstw międzysektorowych czy też np. ilości zgłaszanych patentów.

Sytuacja jest szczególnie zła na obszarach wiejskich oraz w małych miastach. Dostęp do

usług prawnych jest tam wyjątkowo ograniczony. Wynika to z następujących powodów:

- *brak kancelarii prawnych (zlokalizowane są one zwykle w większych ośrodkach miejskich)*
- *wysokie ceny usług prawnych*
- *brak instytucji świadczących bezpłatną pomoc prawną*

O skutkach ww. negatywnych zjawisk można by pisać bardzo obszernie. Wymienimy tylko te najważniejsze z punktu widzenia administracji samorządowej i rozwoju regionalnego. Ujmując to skrótowo, brak wiedzy prawnej i dostępu do profesjonalnej pomocy prawnej to obecnie:

- *tysiące nierozwiązanych, „zamrożonych” spraw majątkowych, które mogłyby „uwolnić” do obiegu gospodarczego wiele gruntów czy nieruchomości*
- *tysiące źle adresowanych lub niezasadnych spraw niepotrzebnie angażujących administrację publiczną i wymiar sprawiedliwości*
- *tysiące ludzkich spraw „natury prawnej” niepotrzebnie angażujących różnego typu instytucje powołane do innych zadań*
- *problemy z realizacją inwestycji (np. protesty mieszkańców wynikające z braku wiedzy i umiejętności prowadzenia dialogu)*
- *straty materialne regionalnych przedsiębiorstw – głównie mikro i małych – wynikające z braku dostępu do pomocy prawnej*

• *niska aktywność gospodarcza obywateli i niska innowacyjność gospodarki regionu.*

Wszystkie te negatywne skutki to liczone w setkach milionów straty i niepotrzebnie poniesione koszty.

Podsumowanie

O potrzebie edukacji prawnej i obywatelskiej oraz rozwijania systemu bezpłatnego poradnictwa prawnego nie trzeba już chyba nikogo przekonywać. Potrzebne są tylko mądre i stabilne rozwiązania na lata.

Jesteśmy dobrej myśli. Widzimy bowiem, że kwestie te coraz silniej zaczynają być uświadamiana na szczeblu samorządowym. Jesteśmy przekonani, że dzięki dobrej woli, wspólnemu zaangażowaniu państwa, samorządów, organizacji pozarządowych oraz zainteresowanych środowisk zawodowych, wkrótce każdy z mieszkańców naszego kraju będzie mógł skorzystać z pomocy prawnej świadczonej nie tylko nieodpłatnie, ale także na wysokim poziomie merytorycznym – tak jak ma to miejsce we wzorowo zorganizowanym systemie wdrożonym przez SIS.

Zachęcamy Państwa do dyskusji i włączenie się w działania promujące budowę powszechnego systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Więcej informacji o naszej inicjatywie znajdziecie Państwo na stronie www.maprawo.eu. Publikujemy tam opis standardów poradnictwa i stosowanych przez nas narzędzi, założenia opracowanego przez nas systemu ogólnopolskiego, analizy, badania i artykuły tematycznie związane z kwestią poradnictwa prawnego. Znajdziecie tam Państwo także elektroniczną wersję wydawanego przez nas biuletynu oraz stale rozbudowywaną bazę wystandaryzowanych porad prawnych. ■

SIS W ZŁOTEJ 100 KURIERA LUBELSKIEGO

Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych znalazło się w rankingu 100 największych przedsiębiorstw 2012 roku ogłoszonym przez Kurier Lubelski.

Sukcesu SIS dowodzi, że nie tylko działalność komercyjna pozwala na osiągnięcie wspaniałych wyników. Drogę do niego mogą zapewnić także działania oparte na zasadzie non-profit.

Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych stawia na ciągły rozwój, innowacyjność w działaniu i podnoszenie jakości instytucjonalnej. Zrealizowaliśmy ponad 30 projektów, przeszkoliliśmy tysiące osób.

SIS od lat systematycznie zwiększa też skalę i zakres oddziaływania społecznego, realizując coraz to bardziej wymagające i odpowiedzialne projekty (udzieliliśmy np. 60 000 porad prawnych osobom niezamożnym). Posiadamy 10 biur porad prawnych i obywatelskich w regionie. Rozwijamy działalności związaną z odnawialnymi źródłami energii oraz instytucją otoczenia biznesu i tworzymy Lubelskie Centrum Wsparcia Biznesu. Procentuje to dużym zaufaniem społeczeństwa i grantodawców, pozwala na zwiększanie przychodów i tym samym zapewnienie trwałego rozwoju instytucji. Wszystkie te działania mają na celu wzrost konkurencyjności i innowacyjności Stowarzyszenia Inicjatyw Samorządowych.

Liczba udzielonych porad

DO LISTOPADA 2012 r.
UDZIELILIŚMY
PONAD

60 000 PORAD!

NASZYM CELEM DO KOŃCA KWIETNIA
2014 ROKU JEST UDZIELENIE:

80 000 PORAD POMIŃCIE, IŻ WSKAŹNIK
PROJEKTOWY WYNOŚY 36 000 PORAD,
W TYM 13 000 PORAD UDZIELONYCH
INTERNETOWO

Z WYKORZYSTANIEM FORMULARZA E-PORADY,
ZNAJDUJĄCEGO SIĘ NA STRONIE PROJEKTU
WWW.MAMPRAWO.EU

**POTRZEBUJESZ
POMOCY PRAWNEJ ?
Zgłoś się do nas !**

Honorowy Patronat:

Krzysztof Hetman

Marszałek Województwa Lubelskiego

Arkadiusz Bratkowski

Posel do Parlamentu Europejskiego

W numerze:

- Co dalej z poradnictwem?
- Abolicja ZUS 2013 r.
- Adopcja krok po kroku.
- Jak nie odziedziczyć długów zmarłego?
- Moja miedza.
- Wypowiedzenie umowy o pracę na czas określony.
- Niedozwolone postanowienia w umowach o świadczenie usług turystycznych.
- „Ustawa śmieciowa” – jakie zmiany czekają mieszkańców?
- E- porady
- O SIS

ZUS Abolicja 2013

Bartosz Głowacki – prawnik, doradca prawny

Nie opłacałeś składek ZUS? Od 15 stycznia 2013r. istnieje możliwość umorzenia zaległości wobec ZUS. Jest na to czas tylko przez dwa lata.

W oparciu o ustawę z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, wprowadzono możliwość umorzenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe, za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. za osoby obowiązkowo podlegające tym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności.

Umorzeniu podlegają nieopłacone składki ZUS na własne ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w formie:

1. Działając jako twórcy lub artyści
2. Jednoosobowej pozarolniczej działalności gospodarczej
3. Spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej
4. Jednoosobowej spółki z o.o.

Nie tylko dłużnicy mogą wystąpić o umorzenie. Uprawnienie to dotyczy również spadkobierców oraz osoby trzecie, na które przeniesiona została odpowiedzialność za zobowiązania płatnika z tytułu nieopłaconych przez niego składek na jego własne ubezpieczenia. Umorzyć można nie tylko zaległe składki. Dotyczy to również odsetek za zwłokę od wskazanych składek, opłaty pro-

longacyjnej, kosztów upomnienia, opłaty dodatkowej, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Dalszą konsekwencją umorzenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe jest również umorzenie nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz

Pracy oraz należnych od nich odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych oraz kosztów egzekucyjnych. Ustawa abolicyjna to nie tylko pozytywne rozwiązania dla przedsiębiorców.

Niesie ona również kilka zasadniczych ograniczeń i ujemnych skutków, na które należy zwrócić baczna uwagę. Najistotniejsze z nich pojawiają się już w chwili ubiegania się o umorzenie:

- Umorzenia nie uzyskają te osoby,

które były zobowiązane do uiszczania tylko składki zdrowotnej.

- *Problem z uzyskaniem zwolnienia będą mieli między innymi emeryt prowadzący działalność, ponieważ jego obowiązkiem jest, odprowadzanie do ZUS jedynie składki zdrowotnej. W takim stanie faktycznym emeryt prowadzący działalność gospodarczą nie spełnia podstawowego założenia ustawy abolicyjnej. Podobnie osoby pracujące na etacie i jednocześnie prowadzące działalność gospodarczą.*

- *Podstawowe założenie ustawy wskazuje na zwłokę w uiszczaniu własnych składek na ZUS.*

- *Z abolicji nie korzystają składki odprowadzone przez przedsiębiorcę jako płatnika, w imieniu innych osób (współpracujących, pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, umowę zlecenie itp.)*

- *Warunkiem uzyskania umorzenia własnych składek jest uregulowa-*

nie zaległości wobec ZUS należnych za „pracowników” – czyli wszelkich należności nie podlegających umorzeniu. w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia lub w terminie wynikającym z zawartej umowy o rozłożeniu zadłużenia na raty.

• Dla osób, które w dniu wydania decyzji dotyczącej umorzenia, prowadzą działalność gospodarczą, bądź zakończyły po 31 sierpnia 2012 r. umorzenie składek stanowi tzw. pomoc de minimis, która nie może przekroczyć w ciągu trzech lat 200 000 euro, a dla firm transportowych 100.000 euro.

W przypadku osób, które korzystały już z innych form tej pomocy (np. otrzymanie dotacji ze środków UE lub budżetowych, umorzenie lub rozłożenie podatku na raty, jednorazowa amortyzacja środków trwałych) należy dodatkowo zweryfikować, czy kwoty zobowiązań wobec ZUS, które mogą podlegać abolicji, nie przekraczają łącznie z innymi formami pomocy wskazanego limitu.

Najważniejszą konsekwencją uzyskania umorzenia, która będzie dotkliwa dla dłużników wobec ZUS, to brak możliwości zaliczenia do okresu ubezpieczenia, czasu za jaki uzyskaliśmy umorzenie. Będzie to miało wpływ na wysokość świadczeń, na skutek nie brania pod uwagę przy ustalaniu podstawy świadczenia umorzonych składek emeryta czy rencisty.

Ważnym rozwiązaniem wprowadzonym przez ustawę, jest wprowadzenie umorzeń wobec dłużników w zakresie niewyegzekwowanych świadczeń.

Jeżeli podpisaliśmy z ZUS ugodę co do spłaty zadłużenia z tytułu składek i rozłożono nam na raty zobowiązanie, można złożyć

wniosek o umorzenie. Układ ratalny zostanie zweryfikowany i jeżeli dotyczy tylko składek, które podlegają umorzeniu, to jego realizacja będzie zawieszona i nie będzie już obowiązku płacenia rat. Kwota już zapłacona nie będzie podlegać zwrotowi.

Złożenie wniosku o umorzeniu powoduje między innymi zawieszenie prowadzonej egzekucji. Wydanie decyzji o umorzeniu należności skutkować będzie umorzeniem postępowania egzekucyjnego i cofnięciem wszelkich czynności zmierzających do zaspokojenia długu jak np. wykreślenie wpisu hipoteki z księgi wieczystej, wykreślenie ostrzeżeń.

W celu uzyskania umorzenia należy złożyć stosowny wniosek.

Osoby, które przed dniem 1 września 2012 r. zakończyły prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzą jej w dniu wydania decyzji określającej warunki umorzenia należności składają wyłączenie wniosek o umorzenie należności.

Pozostałe osoby składają:

- wniosek o umorzenie należności
- wszystkie zaświadczenia lub oświadczenia o pomocy de minimis, jakie otrzymały w roku, w którym ubiegają się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat albo oświadczenie, że nie otrzymały pomocy de minimis w tym okresie,
- wypełniony „Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis”,
- oświadczenie zawierające informacje niezbędne do ustalenia kategorii ratingowej

Skorzystaj z usług prawnika bez wychodzenia z domu!

W ramach projektu wdrożony został innowacyjny system poradnictwa internetowego – świadczonego przez utworzoną w tym celu e-kancelarię prawną. Do obsługi e-kancelarii zatrudniono zawodowych prawników, ekspertów z poszczególnych dziedzin prawa. Dzięki temu otrzymujecie Państwo usługę prawną na najwyższym merytorycznym poziomie – a wszystko to bez konieczności wychodzenia z domu!

JAK SKORZYSTAĆ Z E-PORADY?

Aby skorzystać z e-porady należy wejść

na stronę

www.mamprawo.eu

i kliknąć przycisk e-kancelaria.

Zostaniecie Państwo przekierowani do specjalnie opracowanego formularza, który – dzięki systemowi podpowiedzi i wskazówek – pomoże Państwu zadać pytanie naszym ekspertom. Maksymalny czas oczekiwania na e-poradę wynosi 3 dni robocze od momentu przyjęcia zgłoszenia lub uzupełnienia informacji/dokumentów. Odpowiedź przyjdzie do Państwa na wskazany w zapytaniu adres e-mail, będzie do odbioru w Biurze w godzinach jego urzędowania lub przekazana telefonicznie. Szczegółowe informacje dotyczące funkcjonowania biur znajdują się na stronie projektu.

Adopcja krok po kroku

Joanna Wróbel - prawnik, doradca prawny

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności...” – tymi słowami rozpoczyna się preambuła ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149 poz 887 ze zm.).

W Polsce w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywa około 30 tysięcy dzieci, natomiast w rodzinach zastępczych ponad 60 tysięcy dzieci.

Wiele małżeństw pragnie adoptować dzieci, jednak nie wszyscy decydują się na ten krok, z uwagi na skomplikowany i długotrwały proces adopcyjny. Adopcja wymaga czasu i cierpliwości, jednak jest wiele rodzin, którym się to udało.

Zagadnienia związane z przysposobieniem reguluje Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy. Dz. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.).

Aby przysposobić dziecko, należy spełniać warunki określone w art. 1141 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Osoba starająca się o przysposobienie:

- *powinna posiadać pełną zdolność do czynności prawnych*
- *jej kwalifikacje osobiste powinny uzasadniać przekonanie, że będzie należycie wywiązywała się z obowiązków przysposabiającego*
- *powinna posiadać opinię kwalifikacyjną oraz świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez ośrodek adopcyjny*
- *między przysposabiającym a przysposobionym powinna istnieć odpowiednia różnica wieku, nie większa niż 40 lat.*

Na mocy art. 115 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przysposobić wspólnie mogą tylko małżonkowie, trwający w związku sakramentalnym nie mniej niż 5 lat. Przysposobienie przez jednego z małżonków nie może

nastąpić bez zgody drugiego małżonka, chyba że ten nie ma zdolności do czynności prawnych albo że porozumienie się z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody (art. 116 k.r.o.). Jeżeli przysposabiane dziecko ukończyło 13 lat, potrzebna jest także zgoda dziecka. Sąd opiekuńczy powinien także wysłuchać przysposabianego, który nie ukończył jeszcze trzynastu lat, jeżeli może on pojąć znaczenie przysposobienia (art. 118 k.r.o.).

Zgodnie z art. 119. § 1. Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego do przysposobienia potrzebna jest także zgoda rodziców przysposabianego, chyba że zostali oni pozbawieni władzy rodzicielskiej lub są nieznani albo porozumienie się z nimi napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Nie jest też potrzebna zgoda ojca, jeżeli jego ojcostwo zostało ustalone przez sąd, a władza rodzicielska nie została mu przyznana.

Przysposobienie następuje przez orzeczenie sądu opiekuńczego na żądanie przysposabiającego (art. 117 § 1 k.r.o.).

Na podstawie art. 122 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przysposobione dziecko otrzymuje nazwisko rodziców, którzy go przysposobili, a jeżeli jeden z małżonków

przysposabia dziecko drugiego małżonka - nazwisko, które noszą albo nosiłyby dzieci zrodzone z tego małżeństwa.

Skutkiem przysposobienia jest ustanie dotychczasowej władzy rodzicielskiej lub opieki nad przysposobionym, a w sytuacji gdy jeden z małżonków przysposobił dziecko drugiego małżonka, wówczas władza rodzicielska przysługuje obojgu małżonkom wspólnie (art. 123 k.r.o.).

Zanim jednak sąd wyda postanowienie orzekające przysposobienie, rodzice muszą przejść przez procedurę adopcyjną w ośrodkach adopcyjnych.

Osoby, które zdecydowały się na adopcję, w pierwszej kolejności powinny zgłosić się do ośrodka adopcyjnego. Podczas wstępnych rozmów informowani są o dokumentach, jakie należy przedłożyć, aby rozpocząć proces adopcyjny. Do tych dokumentów należą między innymi:

- *życiorys*
- *odpis aktu małżeństwa (w razie wcześniejszego rozwodu - akt rozwodowy)*
- *zaświadczenie lekarskie o ogólnym stanie zdrowia*
- *zaświadczenia lekarskie z poradni zdrowia psychicznego*
- *zaświadczenia z poradni uzależnień*
- *potwierdzenie stałego zameldowania*
- *opinie z miejsc pracy*
- *zaświadczenie o niekaralności*

oraz inne dokumenty, o które może poprosić ośrodek adopcyjny.

Następnie przyszli rodzice odbywają rozmowy z psychologami i pedagogami o dziecku, jego potrzebach, motywach adopcji, o stanie zdrowia kandydatów, więzach małżeńskich, statusie materialnym. Po przeprowadzeniu rozmów wydawana jest opinia dotycząca przyszłych rodziców.

Kolejnym etapem jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w otoczeniu rodziny kandydatów. Badane są warunki w jakich żyją przyszli rodzice – jak wygląda ich mieszkanie, jaki jest ich tryb życia i sytuacja rodzinna. W czasie tego badania nie angażuje się otoczenia np. sąsiadów, jest to raczej wywiad wewnątrzrodzinny.

Jeżeli opinia psychologów oraz wywiad wewnątrzrodzinny są pozytywne, rodzice do-

puszczani są do dalszych etapów procedury adopcyjnej.

Następnym krokiem, jaki muszą podjąć rodzice, jest udział w szkoleniach przygotowujących przyszłych rodziców.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka (Dz. U. 2011.272.1610) określa między innymi zakres programowy takiego szkolenia dla kandydatów oraz liczbę godzin szkolenia.

Zgodnie z § 2.1. podczas szkoleń przeprowadzane są warsztaty z zakresu wzmacniania prawidłowej motywacji kandydatów do przy-

sposobienia dziecka. Kandydaci zapoznają się z aspektami prawnymi przysposobienia oraz z formami pomocy państwowej dla rodziców adopcyjnych. Zajęcia obejmują również elementy rozwoju dziecka, jego zdrowia czy pielęgnacji niemowląt. Kandydaci uczestniczą w warsztatach umiejętności wychowawczych. Uczą się wspomagania rozwoju dziecka z różnorodnymi problemami czy zaburzeniami. Poznają też problematykę jawności adopcji, czyli prawdy o pochodzeniu dziecka.

Szkolenie jest prowadzone w formie zapewniającej aktywny udział uczestników (§ 2. 2 Rozporządzenia). Liczba godzin takiego szkolenia nie może być mniejsza niż 35 godzin dydaktycznych (§ 3 Rozporządzenia). Po odbyciu szkolenia kandydaci otrzymują świadectwo ukończenia szkolenia.

Po uzyskaniu pozytywnej opinii Komisji Kwalifikacyjnej Ośrodka Adopcyjnego, po odbyciu szkoleń oraz otrzymaniu świadectwa ich ukończenia, rodzicom zostaje przedstawione dziecko.

Zanim jednak dojdzie do bezpośredniego spotkania rodziców z dzieckiem rodzice, otrzymują dokumentację dziecka. Dokumentacja ta zawiera opis dziecka, jego charakteru, opinię lekarza i psychologa. Po wyrażeniu przez rodziców gotowości do adopcji konkretnego dziecka, następuje wizyta w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa to dziecko. Przyszli rodzice mają także możliwość spotkania z dyrektorem placówki, psychologiem, wychowawcą, lekarzem dziecka.

Podczas systematycznych odwiedzin dziecka w placówce, opiekun prawny dziecka składa wniosek do sądu o wyrażenie zgody na zmianę miejsca pobytu, wskazując na adres rodziców preadopcyjnych. Pracownicy ośrodka wysyłają odpowiednią opinię na temat kandydatów. Zgoda sądu daje możliwość

zamieszkania dziecka z przyszłymi rodzicami. Podczas tego pobytu, kurator sądowy oraz pracownicy ośrodka adopcyjnego sprawdzają jak rodzice radzą sobie z dzieckiem.

Ostatnim, ale najważniejszym etapem, jest złożenie wniosku o przysposobienie do Sądu Rodzinnego.

Postępowanie w sprawie o przysposobienie reguluje Kodeks Postępowania Cywilnego (Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks Postępowania Cywilnego. Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.).

Zgodnie z art. 585 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, sąd opiekuńczy wszczyna postępowanie na wniosek przysposabiającego. Do wniosku dołączana jest cała dokumentacja zebrana w ośrodku adopcyjnym.

Sąd opiekuńczy orzeka o przysposobieniu po przeprowadzeniu rozprawy. Na rozprawę wzywany jest przysposabiający, a także osoby, których jest potrzebna zgoda na przysposobienie. Przed wydaniem orzeczenia sąd opiekuńczy występuje o opinię kwalifikacyjną do ośrodka adopcyjnego oraz - jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka - zasięga opinii innej specjalistycznej placówki (art. 586 k.p.c.). Na podstawie art. 587 kodeksu postępowania cywilnego postanowienie orzekające przysposobienie staje się skuteczne po uprawomocnieniu się. Postanowienia takiego sąd opiekuńczy nie może zmienić ani uchylić.

Procedury w poszczególnych ośrodkach adopcyjnych mogą się nieco różnić, jednak trzon pozostaje ten sam. Ośrodek adopcyjny może wprowadzić dodatkowe wymogi dla zagwarantowania jak najlepszego doboru stron, oraz przygotowania rodziców adopcyjnych do pełnienia właściwych im funkcji. ■

MAM § PRAWO

Jak nie odziedziczyć długów zmarłego?

Maciej Turek - prawnik, doradca prawny

Spadek czyli prawa i obowiązki zmarłego

Prawa i obowiązki zmarłego po jego śmierci przechodzą na jego spadkobierców. Zatem w spadku możemy otrzymać nie tylko aktywa, majątek zmarłego ale również możemy przejąć jego długi.

Długi spadkodawcy stanowią zarówno nieuregulowane zobowiązania cywilnoprawne (np. z tytułu kredytów, pożyczek), jak również należności publicznoprawne (podatki, składki na ubezpieczenia społeczne).

Do długów spadkowych należą także koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek oraz obowiązek wykonania zapisów zwykłych i poleceń, jak również inne obowiązki przewidziane w przepisach księgi niniejszej.

Natomiast powołanie do spadku (dziedziczenie) wynika z ustawy albo z testamentu. Spadkobierca zaś może spadek przyjąć (wprost albo z dobrodziejstwem inwentarza) albo też może spadek odrzucić – wówczas nie dziedziczy.

Zmarły miał zasądzone alimenty na rzecz np. swojego dziecka. Czy obowiązek alimentacyjny przechodzi na spadkobierców?

Zgodnie z art. 139 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego obowiązek alimentacyjny nie przechodzi na spadkobierców zobowiązane-

go. Nie oznacza to jednak definitywnie, że spadkobiercy zmarłego – będący jednocześnie krewnymi osoby, którą alimentował spadkodawca – będą wolni od obowiązku alimentacyjnego. Art. 132 kro precyzuje, że jeżeli nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności powstaje obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności. Przykładowo, gdy zmarły miał niesamodzielne dziecko – może ono (samodzielnie, bądź przez matkę, jeżeli jest małoletnie) żądać alimentów od swoich dziadków (rodziców zmarłego ojca). Obowiązek alimentacji wnuka nie wynika z okoliczności dziedziczenia przez dziadków (jest od niego niezależny), a ze stosunku pokrewieństwa z wnukiem i braku zobowiązanego do alimentów w pierwszej kolejności (ich zmarłego syna, ojca dziecka).

Czy w skład długów spadkowych wchodzi zaległe alimenty, których nie spłacił spadkodawca?

Zaległości alimentacyjne na rzecz funduszu alimentacyjnego (wypłacone uprawnionemu przez gminę), jak również z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej wygasają wraz ze śmiercią dłużnika alimentacyjnego.

Natomiast alimenty zaległe, których nie pokrył fundusz alimentacyjny, na rzecz uprawnionego (wierzyciela alimentacyjnego) wchodzi w skład długów spadkowych po zmarłym dłużniku alimentacyjnym.

W jaki sposób kształtuje się odpowiedzialność za długi spadkowe?

Do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe

tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swego majątku.

Jeżeli jest kilku spadkobierców to do chwili działu spadku ponoszą oni solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Oznacza to że wierzyciel może domagać się od dowolnie wybranego spadkobiercy spełnienia świadczenia w całości, a tenże wybrany musi je w całości spełnić. Jeżeli je spełnił, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów. Od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów.

Na równi ze spadkobiercami odpowiedzialność ponoszą osoby, na rzecz których spadkodawca uczynił zapisy windykacyjne.

Odpowiadają oni solidarnie ze spadkobiercami za długi do chwili działu spadku, a proporcjonalnie do wartości otrzymanych przez nich przysporzeń (wartość otrzyma-

nych przysporzeń do wartości całego spadku).

Czy można zrzec się spadku (w tym długów) po zmarłym?

Nie ma w obowiązujących w Polsce przepisach możliwości „zrzeczenia się spadku” po śmierci spadkodawcy, czy udziału w spadku na rzecz innych osób, czy spadkobierców. Przyszły spadkodawca i spadkobierca mogą natomiast zawrzeć umowę o zrzeczenie się dziedziczenia. Taka umowa pod rygorem nieważności musi być dokonana w formie aktu notarialnego.

Po śmierci zmarłego można jednak spadek odrzucić, bądź ograniczyć odpowiedzialność za ewentualne długi przyjmując spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Jakie są skutki milczenia spadkobiercy?

Spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku (śmierci spadkodawcy).

Do dziedziczenia nie potrzebne jest żadne oświadczenie. Nie jest to jednakże nabycie definitywne. Spadkobierca może zdecydować, w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania, czy spadek przyjmuje (i w jaki sposób), czy też spadek odrzuca. Brak oświadczenia spadkobiercy w tym przedmiocie oznacza proste przyjęcie spadku – bez ograniczenia odpowiedzialności za długi.

Powyższa sytuacja (przyjęcie proste przez milczenie) nie zachodzi jednak jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Wówczas uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Również, gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawą do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia (milczenie) spadkobiercy w terminie jest jednoznaczne z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

W jakim terminie można złożyć stosowne oświadczenie?

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku można złożyć w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Zasadniczo dla najbliższych krewnych zmarłego (a także spadkobierców powołanych w testamentie) dniem początkowym obliczania tego terminu będzie dzień, w którym dowiedzieli się o śmierci spadkodawcy (odpowiednio: także istnieniu testamentu oraz jego treści).

Natomiast dla dalszych krewnych, w sytuacji gdy powołani wcześniej nie mogli lub nie chcieli dziedziczyć (odrzucili spadek), termin na złożenie stosownego oświadczenia

rozpocznie bieg od dnia, w którym powzięli informację o okoliczności czyniącej ich spadkobiercami (np. jedyny syn spadkodawcy odrzucił spadek, zatem powołani z ustawy zostają rodzice zmarłego).

Ustalenie tego początkowego dnia terminu może budzić wątpliwości, jednakże ułatwienie zawiera art. 643 kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, że o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zawiadamia się wszystkie osoby, które według oświadczenia i przedstawionych dokumentów są powołane do dziedziczenia, choćby w dalszej kolejności.

W jaki sposób należy złożyć oświadczenie o przyjęciu albo odrzuceniu spadku?

Stosowne oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem (choćby w toku sprawy o stwierdzenie nabycia spadku) lub przed notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym, osobiście lub przez pełnomocnika. W tym drugim przypadku pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym.

Jak ograniczyć odpowiedzialność za długi spadkowe?

Chcąc ograniczyć odpowiedzialność za długi spadkodawcy można przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). Wówczas spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Jednak powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nie istniejące długi.

Przyjmując spadek z dobrodziejstwem inwentarza odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe zostaje ograniczona kwotowo do wysokości wartości należących do majątku spadkowego aktywów. Jeżeli nie jest znany dokładny stan, skład spadku, by ustalić, jakie aktywa i pasywa wchodzi w jego skład i jaka jest ich wartość (wysokość), sporządza się spis inwentarza. Spisu inwentarza dokonuje komornik na polecenie sądu. Spisu dokonuje się na wniosek tego, kto uprawdopodobni, że jest spadkobiercą, ale także uprawnionego do zachowku lub zapisobiercy, albo wykonawcy testamentu, wierzyciela mającego pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy lub właściwego urzędu skarbowego.

Jeżeli chociażby jeden ze spadkobierców nie czekając na dokonanie spisu inwentarza złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, sąd wyda postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza z urzędu.

Wspomnieć należy, że jeżeli spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, spłacił niektóre długi spadkowe nie wiedząc o istnieniu innych długów, ponosi on odpowiedzialność za nie spłacone długi tylko do wysokości różnicy między wartością usta-

lonego w inwentarzu stanu czynnego spadku a wartością świadczeń spełnionych na zaspokojenie długów, które spłacił.

Natomiast jeżeli spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, spłacając niektóre długi spadkowe wiedział o istnieniu innych długów spadkowych, ponosi on odpowiedzialność za te długi ponad wartość stanu czynnego spadku, jednakże tylko do takiej wysokości, w jakiej byłby obowiązany je zaspokoić, gdyby spłacał należycie wszystkie długi spadkowe.

W jakiej kolejności należy spłacać długi, by uniknąć zarzuty nienależytego ich spłacania?

Problem ten pojawia się gdy wysokość długów przewyższa stan aktywów w spadku. Nie ma jednak jednoznacznej odpowiedzi. W doktrynie postuluje się posilkowanie przepisem art. 1025 § 1 KPC. Zawiera on kolejność jaką stosuje komornik przy podziale kwoty uzyskanej z egzekucji:

1. koszty egzekucyjne,
2. należności alimentacyjne.
3. należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości najniż-

złoży oświadczenia o odrzuceniu spadku, prawa i obowiązki spadkodawcy dziedziczy gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobierca ustawowy. Natomiast jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

Skarb Państwa ani gmina nie mogą odrzucić spadku, który im przypadł z mocy ustawy. Nie składają oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.

Powołanym do dziedziczenia jest małoletni a do spadku wchodzi same długi. Jak odrzucić spadek w tej sytuacji?

Aby odrzucić spadek w imieniu naszego małoletniego dziecka należy złożyć w sądzie rodzinnym wniosek o udzielenie zezwolenia na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka – odrzucenie spadku (jak wyżej wskazano, małoletni w braku odmiennego oświadczenia nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza).

Sąd oceni zasadność i celowość dokonania tej czynności, czy na odrzuceniu spadku nie ucierpi majątek dziecka. Ważne jest zatem dostarczenie dowodów, że spadek jest bardzo zadłużony (bądź w jego skład wchodzi same długi) i dla dziecka nie będzie korzystne jego przyjęcie. Sąd rodzinny udziela zgody w formie postanowienia. Wówczas w imieniu małoletniego można złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w trakcie trwania postępowania spadkowego albo załatwić tę formalność u notariusza. ■

szego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika,

4. należności wynikające z wierzytelności zabezpieczonych hipoteką morską lub przywilejem na statku morskim;

5. należności zabezpieczone hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym i zastawem skarbowym albo korzystające z ustawowego pierwszeństwa oraz prawa, które ciążyły na nieruchomości przed dokonaniem w księdze wieczyste wpis o wszczęciu egzekucji lub przed złożeniem do zbioru dokumentów wniosku o dokonanie takiego wpisu,

6. należności za pracę niezaspokojone w kolejności trzeciej,

7. należności, do których stosuje

się przepisy o zobowiązaniach podatkowych, o ile nie zostały zaspokojone w kolejności piątej, (np. nie zostały zabezpieczone hipoteką),

8. należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję,

9. inne należności (zobacz m.in. art. 1025 §2, §3 i §4 KPC i art. 1026 KPC).

Wierzycieli z dalszej kategorii należy spłacać dopiero, gdy spadkobierca spłaci w całości wierzycieli poprzedniej kategorii. Wierzycieli z tej samej kategorii należy zaspokajać proporcjonalnie do wysokości ich wierzytelności.

Jak definitywnie nie dziedziczyć po zmarłym?

Ostatnią z możliwości jest odrzucenie spadku. Spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Wówczas powołani są dalsi krewni zmarłego.

W przypadku braku krewnych, spadkobierców testamentowych, bądź gdy każdy z nich

Moja miedza czyli jak rozgraniczyć nieruchomość?

Małgorzata Repelewicz - prawnik, doradca prawny

Cel postępowania rozgraniczeniowego

Rozgraniczenie nieruchomości ma na celu ustalenie przebiegu granic poprzez: określenie położenia punktów i linii granicznych, utrwalenie tych punktów znakami graficznymi na gruncie oraz sporządzenie odpowiedniej dokumentacji.

Rozgraniczenie nieruchomości przebiega przede wszystkim zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. prawo geodezyjne i kartograficzne, rozporządzeniem MSWiA i MRiGŻ z 14 kwietnia 1999 r. w sprawie rozgraniczenia nieruchomości oraz przepisami kodeksu cywilnego.

Celem postępowania rozgraniczeniowego jest określenie terytorialnego zasięgu uprawnień właściciela.

Przebieg postępowania rozgraniczeniowego

Czynności ustalenia przebiegu granic wykonuje geodeta upoważniony przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta oraz mający odpowiednie uprawnienia zawodowe do wykonywania samodzielnych funkcji w dziedzinie geodezji i kartografii; nic nie stoi na przeszkodzie, aby to strona składająca wniosek wskazała mającego odpowiednie uprawnienia geodetę, który będzie przeprowadzać postępowanie rozgraniczające.

Przy ustaleniu przebiegu granic bierze się pod uwagę przede wszystkim znaki i ślady graniczne, mapy i inne dokumenty oraz punkty geodezyjne. W sytuacji gdy brak jest wystarczających danych lub jeśli są one niewystarczające albo sprzeczne, ustala się przebieg granicy na podstawie zgodnego oświadczenia stron. W razie powstania sporu co do przebiegu linii granicznych geodeta nakłania strony do zawarcia ugody. Rozgraniczenie nieruchomości jest w zasadzie sprawą cywilną, choć pierwszy wstępny, a czasami i ostateczny etap jest postępowaniem administracyjnym toczącym się przed organem gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta). Sąd staje się właściwy w sprawie o rozgraniczenie nieruchomości sąsiednich dopiero wtedy, gdy jedna ze stron postępowania administracyjnego, niezadowolona z rozstrzygnięcia, zażąda skierowania sprawy na drogę sądową albo gdy prowadzący sprawę organ administracji samorządowej umorzy postępowanie w sprawie rozgraniczenia i przekaże z urzędu sprawę do rozpatrzenia sądowi powszechnemu.

W wyjątkowych sytuacjach rozgraniczenia nieruchomości dokonuje od razu sąd powszechny, bez przeprowadzania wstępnego postępowania administracyjnego. Dzieje się tak wówczas, gdy ze względu na przedmiot sprawy rozpatrywanej przez sąd niezbędną przesłanką do wydania orzeczenia w sprawie jest wcześniejsze dokonanie rozgraniczenia nieruchomości. Wtedy sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie oprócz rozstrzygnięcia głównego rozstrzyga również o rozgraniczeniu.

Podsumowując by postępowanie rozgraniczające zakończyło się na etapie administracyjnym, musi być wydana decyzja administracyjna o rozgraniczeniu i decyzja ta nie może zostać zaskarżona do sądu albo między stronami musi dojść do ugody przed geodetą.

Natomiast z chwilą skierowania sprawy na drogę sądową prowadzone postępowanie administracyjne nie wywołuje skutków prawnych, a zgromadzona dokumentacja stanowi jedynie materiał dowodowy w sprawie sądowej. W toku postępowania przed sądem zastosowanie mają przepisy kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 153 kodeksu cywilnego.

Zaznaczyć należy, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego rozgraniczenie nieruchomości jest dopuszczalne jedynie między sąsiadującymi gruntami stanowiącymi odrębny przedmiot własności.

Rozgraniczenie zatem nie może być dokonane pomiędzy częściami nieruchomości wydzielonymi tylko do korzystania na przykład przez współwłaścicieli, a nie stanowiącymi odrębnych działek w sensie geodezyjnym (Orz. SN z 21 lipca 1966 r., III CR 146/66 OSPiKA 1967, nr 7–8, poz. 185).

Tryb postępowania

Typowe postępowanie rozgraniczające rozpoczyna się od złożenia wniosku o jego wszczęcie. Wniosek o wszczęcie postępowania może złożyć każdy z właścicieli nieruchomości sąsiednich jak również każdy ze współwłaścicieli, jeżeli jedna z nieruchomości jest współwłasnością kilku osób (SN z dnia 30 marca 1962 r., III CR 237/62). Wniosek mogą złożyć także inne osoby, o ile wykażą swój interes prawny w dokonaniu rozgraniczenia (SN 3 stycznia 1956 r., IV CR 1/56, poz. 60). Organem właściwym do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania rozgraniczającego jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości podlegających rozgraniczeniu. Istnieje również możliwość wszczęcia postępowania z urzędu.

Z urzędu wszczyna się postępowanie w ściśle określonych wypadkach, na przykład przy scalaniu gruntów w celu realizacji potrzeb gospodarki narodowej lub gdy rozgraniczenie jest uzasadnione interesem społecznym. Wójt,

burmistrz albo prezydent miasta jako organ administracji publicznej może, ze względu na szczególnie ważny interes strony, wszcząć z urzędu postępowanie także w sprawie, w której przepis prawa wymaga wniosku strony. Organ jest wówczas obowiązany uzyskać na to zgodę strony w toku postępowania, a w razie nie uzyskania zgody – postępowanie umorzyć. Organ administracji wszczyna postępowanie w drodze wydania postanowienia, które doręcza się wszystkim stronom.

Należy zwrócić szczególną uwagę na prawidłową reprezentację strony w postępowaniu rozgraniczeniowym. Jeżeli na przykład przedmiotem postępowania jest nieruchomość będąca przedmiotem małżeńskiej wspólności ustawowej, a w postępowaniu bierze udział tylko jeden ze współmałżonków, winien on mieć najlepiej pisemne upoważnienie do reprezentowania drugiego współmałżonka.

Postępowanie rozgraniczające przeprowadza upoważniony przez organ administracji geodeta, który rozpoczyna postępowanie od zebrania materiału dowodowego. W tym celu zgłasza prace we właściwym miejscowo ośrodku dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej z prośbą o udostępnienie odpowiednich dokumentów, analizuje informacje zawarte w dokumentach zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz znajdujące się w księgach wieczystych, a także dokumentację uzyskaną od strony, tj. dołączoną do wniosku o wszczęcie postępowania rozgraniczającego. Geodeta zbiera i ocenia cały materiał dowodowy, a następnie wzywa strony na rozprawę graniczną.

O terminie rozprawy granicznej zawiadamia się wszystkie strony przynajmniej na siedem dni przed wyznaczoną datą. Nieusprawiedliwiona nieobecność prawidłowo zawiadomionej strony nie stanowi podstawy do wstrzymania czynności. W trakcie roz-

prawy, na miejscu, geodeta okazuje stronom granice, które wynikają z zebranego wcześniej przez niego materiału dowodowego (map, planów i innych dokumentów) oraz znaków granicznych na gruncie. Jeżeli w toku rozprawy wyniknie między stronami spór, a z dokumentów nie wynika przebieg granic, geodeta powinien namawiać strony do ugody, przedstawiając możliwości rozstrzygnięcia sporu.

WAŻNE!

Ugoda zawarta przed geodetą ma moc ugody sądowej i dla jej ważności oprócz podpisów stron jest konieczny podpis geodety.

Do zawarcia ugody przed geodetą wymagana jest forma szczególna pod rygorem nieważności, a mianowicie forma protokołu granicznego, sporządzonego przez tego geodetę, który dokonuje czynności ustalenia granicy.

W prawidłowo sporządzonym protokole powinny się znaleźć:

- *opis przedmiotu sporu z podaniem granic wskazanych przez strony oraz wynikających z dokumentacji,*
- *opis wzajemnych ustępstw,*
- *szczegółowy opis granicy uznanej za obowiązującą po podpisaniu ugody oraz informacja o jej mocy.*

Brak w akcie ugody któregoś z wymienionych elementów może stanowić podstawę do jej kwestionowania, zwłaszcza jeśli nie zawarto w niej opisu ustępstw wzajemnie poczynionych przez strony bądź szczegółowego opisu przebiegu granic, na który strony wyraziły zgodę. Geodeta kończy rozprawę sporządzeniem protokołu, który podpisują wszystkie obecne strony i on sam. Odmowa

podpisanie protokołu przez jedną ze stron nie wpływa na jego ważność, jednak powinna być w nim wtedy uwidoczniiona, ze wskazaniem przyczyn odmowy.

W wyniku przeprowadzenia postępowania rozgraniczającego może dojść do wydania jednego z trzech werdyktów Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może:

- *na podstawie zebranego przez geodetę materiału dowodowego wydać decyzję o rozgraniczeniu nieruchomości,*
- *może też sprawę umorzyć, o ile w toku czynności dojdzie do zawarcia ugody granicznej przed geodetą;*
- *w wypadku wdania się stron w spór i przy jednoczesnej niemożności doprowadzenia do ugody granicznej oraz przy braku wystarczających materiałów dowodowych może postępowanie rozgraniczające umorzyć z urzędu i przekazać sprawę do rozpatrzenia sądowi rejonowemu.*

Także każda ze stron, niezadowolona z wydanej przez organ administracji decyzji o rozgraniczeniu, może wystąpić w terminie czternastu dni od daty jej otrzymania o skierowanie sprawy na drogę sądową.

Właściwym sądem jest sąd rejonowy, w którego obszarze działania znajduje się przedmiotowa nieruchomość. Postępowanie przed sądem nie jest kontynuacją postępowania administracyjnego. Sąd rozpoznaje sprawę od samego początku, a w toku postępowania nie bada prawidłowości przebiegu postępowania administracyjnego, nie ustosunkowuje się też do decyzji wydanej przez organ administracji samorządowej. Sąd prowadząc postępowanie, kieruje się przede wszystkim art. 153 kodeksu cywilnego, który stanowi, że jeżeli granice stały się sporne, a stanu prawnego nie można stwierdzić, ustala się granice według ostatniego spokojnego stanu posiadania. Gdyby również takiego stanu nie można było stwierdzić, a postępowanie rozgraniczeniowe nie doprowadziło do ugody między zainteresowanymi, sąd ustali granice z uwzględnieniem wszystkich okoliczności.

Wypowiadanie umowy o pracę na czas określony

Piotr Sędklak - prawnik, doradca prawny

W praktyce funkcjonowania naszych biur niejednokrotnie zdarzają się takie oto sytuacje, iż przychodzą do nas rozgoryczeni klienci – pracownicy, których z pracodawcą łączyła umowa o pracę na czas określony, a z którymi – bez podawania przyczyny i najczęściej w sposób nagły – rozwiązano stosunek pracy. Z ust takich osób pada zazwyczaj pytanie: „Czy to tak można, z dnia na dzień, bez przyczyny i podania paragrafów, wypowiedzieć komuś stosunek pracy?”. Smutna konstatacja jest taka, że – owszem – można.

Polskie prawo pracy wymienia kilka rodzajów umów, będących podstawą stosunku pracy; prócz najkorzystniejszej dla pracownika – umowy o pracę na czas nieokreślony (nazywanej potocznie „umową o pracę na stałe”), występują również inne jej postacie: umowa na okres próbny, na czas wykonywania określonej pracy, na czas zastępstwa i właśnie – umowa o pracę na czas określony.

Ta ostatnia, jako umowa terminowa, w swej treści częstokroć nie różni się od umowy „na stałe”; może w niej występować identyczny lub bardzo zbliżony zakres obowiązków pracowniczych, podobnie jak i wysokość wynagrodzenia może być w tych dwóch rodzajach kontraktów pracowniczych określony

niemalże tak samo. O ile więc mogą się one między sobą nie różnić dosłownie niczym, to jednak z punktu widzenia Kodeksu pracy (k.p.) odznaczają się one od siebie sposobem ich rozwiązywania. Jeśli bowiem pracownikowi związanemu z pracodawcą umowa na czas nieokreślony, wypowiedzenie umowy o pracę może nastąpić jedynie ze wskazaniem rzeczywistych przyczyn (art. 30 § 4 k.p.) i z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia (art. 36 k.p.), o tyle terminowa umowa o pracę na czas określony rozwiązuje się w zasadzie w dniu, do którego na mocy porozumienia pracodawcy i pracownika miała ona obowiązywać. Owszem, jeżeli taka umowa została zawarta na okres dłuższy, niż 6 miesięcy, strony mogą zawrzeć w niej klauzulę wypowiedzenia (art. 33 k.p.), jest to jednak i tak wyjątek od reguły.

Art. 32 § 1 k.p. nie wymienia umowy o pracę na czas określony, jako tego rodzaju umowy, która może zostać wypowiedziana. Jeżeli jednak strony zawrą klauzulę z art. 33 k.p., to tak pracownik, jak i pracodawca, zdecydowawszy się na wypowiedzenie umowy o pracę na czas określony, wcale nie muszą podawać przyczyn takiego wypowiedzenia; art. 30 § 4 k.p. nie wskazuje umowy na czas określony, jako tej, w wypowiedzeniu której znajdować się musi przyczyna tego stanu rzeczy. Tym samym, wręczając takiemu pracownikowi wypowiedzenie, pracodawca wcale nie musi określać dlaczego się z nim rozstaje, jak również powoływać konkretnych „paragrafów”. Jedyne, na co nasz pracodawca powinien zważać, to zważanie na zawarcie w wypowiedzeniu pouczenia, o możliwości wniesienia przez pra-

cownika odwołania do sądu pracy (art. 30 § 5 k.p.).

W praktyce jednak, pracownik w sądzie pracy będzie mógł co najwyżej powoływać się na naruszenie trybu wypowiedzenia (np. dokonanie wypowiedzenia w trakcie trwania urlopu wypoczynkowego, czy też macierzyńskiego, czy też w innym, niedozwolonym prawem okresie), ale nie na merytoryczną zasadność takiego oświadczenia pracodawcy.

Nie ma co ukrywać, że takie rozwiązanie kodeksowe jest niezwykle niekorzystne dla pracownika. Jak do tej pory, ani piśmiennictwo prawnopracownicze, ani orzecznictwo sądowe nie określiło maksymalnej długości okresu trwania umów na czas określony.

Jak stwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z dn. 7 września 2005r., II PK 294/04: „niemożliwe jest (...) wskazanie jurystycznych kontraktów terminowych, ale ich dopuszczalność nie może sprzeciwiać się naturze zobowiązań pracowniczych tradycyjnie uznających prymat zawierania umów o pracę na czas nieokreślony”.

Co prawda, jak stanowi ten judykat, „zawarcie długoterminowej umowy o pracę na czas określony (9 lat) z dopuszczalnością jej wcześniejszego rozwiązania za dwutygodniowym wypowiedzeniem może być kwalifikowane jako obejście przepisów prawa pracy, ich społeczno-gospodarczego przeznaczenia lub zasad współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p.)”, to jednak na powoływanie się na tego typu okoliczności pracownik może pokusić się dopiero przed sądem pracy; pracownik musiałby wykazać, że pracodawca zawierając taką umowę nadużył swojego prawa, łamiąc w ten sposób zasady współżycia społecznego (art. 8 k.p.). Co więcej, nawet gdyby sąd w sporze przyznał rację pracownikowi, to i tak co najwyżej zasądziłby on wówczas na jego rzecz odszkodowanie, bez

możliwości przywrócenia do pracy (art. 50 § 3 k.p.).

Pracodawca może zatem wiązać się z pracownikiem umową o pracę na czas określony na okres nawet i 10 lat, określając termin wypowiedzenia takiego stosunku pracy na dwa tygodnie i na dodatek, bez podawania przyczyny takiego wypowiedzenia.

Przepis art. 30 § 4 k.p. był również swego czasu poddany przez Trybunał Konstytucyjny badaniu zgodności z ustawą zasadniczą (wyrok TK z dn. 2 grudnia 2008 r., sygn. akt P 48/07). W orzeczeniu tym istotniejsze od samej sentencji i uzasadnienia, wydają się być argumenty zgłoszone przez sędzię Liszcz w zdaniu odrębnym. Profesor Teresa Liszcz, wedle skróconego biogramu zamieszczonego na oficjalnej stronie internetowej Trybunału Konstytucyjnego (www.trybunal.gov.pl), jest profesorem UMCS – kierownikiem Zakładu Prawa Pracy Wydziału Prawa i Administracji, specjalizującą się w tematyce prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; autorką około 200 publikacji naukowych z tej dziedziny, w tym – ok. 20 publikacji książkowych; w grudniu 2006r. wybrana została przez Sejm

RP na sędzię Trybunału Konstytucyjnego. Już chociażby te dorobek naukowy każe pochylić się nad тезami, zawartymi w jej votum separatum do powoływanego orzeczenia.

Opowiada się ona w nim m.in. za stwierdzeniem niekonstytucyjności przepisu art. 30 § 4 k.p., gdyż w jej ocenie „nie jest zgodne z zasadą sprawiedliwości i równości to, że wypowiedzenie umowy o pracę na czas określony, która z istoty swej nie podlega wypowiedzeniu, a może być wypowiedziana tylko na zasadzie wyjątku, jest łatwiejsze niż wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nie określony, w przypadku której wypowiedzenie jest zwyczajnym sposobem jej rozwiązania”. Ponadto, jak zauważa „coraz częstsze stosowanie – z inicjatywy pracodawcy – klauzuli dopuszczalności wypowiedzenia przewidzianej w art. 33 k.p. (oczywiście za zgodą pracownika, ale ta zgoda jest zazwyczaj wymuszona przez jego sytuację ekonomiczną) – sprawia, że umowa o pracę na czas określony straciła tę istotną cechę, jaką była stabilizacja stosunku pracy w granicach czasowych wyznaczonych w samej umowie”. Rozważania te nie są jedynie oderwanym od rzeczywistości teoretyzowaniem. Przeciwnie, praktyka rynku pracy pozwala na wysnuć stwierdzenia, że umowa o pracę na czas określony stać się może wygodnym narzędziem w rękach pracodawców, do omijania ochronnych względem pracownika przepisów Kodeksu pracy o umowie na czas nieokreślony, jak również wynikającej z tych przepisów sztywnej długości terminów wypowiedzenia.

Przykładowo, z pracownikiem zatrudnionym na umowę o pracę na czas określony (powiedzmy, na 5 lat) stosunek pracy może być rozwiązany po upływie dwutygodniowego okresu wypowiedzenia oraz bez wyraźnej przyczyny. Tymczasem, z takim samym pracownikiem, pracującym u danego pracodawcy również od 5-ciu lat, tyle że na podstawie umowy na czas nieokreślony, umowa o pracę

może być wypowiedziana jedynie na mocy uzasadnionego wypowiedzenia (art. 30 § 4 k.p.), a sam okres wypowiedzenia trwać będzie aż trzy miesiące (art. 36 § 1 pkt 3 k.p.). W tym stanie rzeczy, różnica w sferze praw pracowników jest zatem fundamentalna, a wynika ona jedynie z nazwy danej umowy o pracę.

Jak zatem konkluduje swoje rozważania sędzia Liszcz „moim zdaniem, na gruncie art. 30 § 4 i art. 50 § 3 k.p. mamy do czynienia z dyskryminacją pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, której *expressis verbis* zakazuje kodeks pracy w art. 183a § 1, stanowiącym, iż pracownicy powinni być równo traktowani (między innymi) w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, bez względu na zatrudnianie na czas określony lub nie określony.”. Niemniej jednak, dopóki brzmienia konkretnych przepisów Kodeksu pracy nie ulegną stosownej nowelizacji – a no to się na dzień dzisiejszy nie zanoszą – jak również nie zostaną określone konkretne granice długości trwania terminowych umów o pracę na czas określony, zatrudniony na tej podstawie pracownik musi się liczyć ze słabszą ochroną prawną jego stosunku pracy, niż gdyby uzyskał umowę o pracę „na stałe”. Będzie on musiał się liczyć z tym, że wypowiadający mu stosunek pracy pracodawca nie będzie musiał w nim powoływać się, ani na konkretne uchybienie pracownicze, ani na jakiegokolwiek „paragrafy”. ■

MAM § PRAWO

Niedozwolone postanowienia w umowach o świadczenie usług turystycznych

Kamila Niziołek Duda - prawnik, doradca prawny

Globalną praktyką biur podróży jest posługiwanie się w relacjach z klientami sztywnymi i nie podlegającymi negocjacji wzorcami umów. A należy podkreślić, iż proponowane klientom do podpisu wzorce umowne powinny być nie tylko zgodne z prawem ale także nie powinny zawierać postanowień uznanych za niedopuszczalne.

Kluczowymi źródłami informacji na temat praw klientów korzystających z usług turystycznych jest ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych oraz prowadzony przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestr klauzul niedozwolonych w sektorze turystyki.

Te właśnie niedozwolone postanowienia w umowach o świadczenie usług turystycznych zostaną szczegółowo omówione, tak by każdy potencjalny klient biura podróży wiedział na jakiego rodzaju zapisy w umowie z usługodawcą turystycznym można się zgodzić.

Zmiana warunków umowy

Art. 17 ustawy o usługach turystycznych przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie zmiany ceny imprezy turystycznej w ściśle określonych przypadkach i w określonym terminie. Zmiana ta może nastąpić skutkiem wpływu na cenę następujących czynników:

- *wzrost kosztów transportu,*
- *wzrost opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych,*
- *wzrost kursów walut .*
- *Ponadto w okresie 20 dni przed data wyjazdu cena nie może ulec zmianie.*

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Biuro zastrzega sobie prawo niewielkich zmian w programie oraz zmiany ceny imprezy turystycznej w związku ze zmianą kosztów transportu, świadczeń hotelowych, cen walut itp.”

Obciążenie kosztami rezygnacji

Klient, rezygnujący z udziału w imprezie turystycznej, odstępuje od umowy zawartej z biurem podróży. I zgodnie z art. 395 to, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy należy się drugiej stronie odpowiednie wynagrodzenie. Zgodnie z tym nagannym jest stosowanie takich postanowień umownych, które wprowadzającą system zryczałtowanych opłat wyrażonych w postaci procentowej części ceny imprezy i uzależnionych od terminu rezygnacji.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Rezygnując z uczestnictwa w imprezie klient zobowiązany jest zapłacić karę umowną w wysokości:

- 10% ceny w przypadku rezygnacji do 30 dni przed rozpoczęciem imprezy,

- 50% ceny w przypadku rezygnacji 29 do 7 dni przed rozpoczęciem imprezy,

- 100% ceny w przypadku rezygnacji 6 dni przed rozpoczęciem imprezy czy w czasie jej trwania.”

Odwołanie imprezy

Zgodnie z ustawą o usługach turystycznych, jeżeli organizator odwołuje imprezę turystyczną z przyczyn niezależnych od klienta, klient ma prawo, według swojego wyboru:

uczestniczyć w imprezie zastępczej o tym samym lub wyższym standardzie, chyba że zgodzi się na imprezę o niższym standardzie za zwrotem różnicy w cenie żądać natychmiastowego zwrotu wszystkich wniesionych świadczeń.

W takich wypadkach klient może dochodzić odszkodowania za niewykonanie umowy, chyba że odwołanie imprezy turystycznej nastąpiło z powodu:

zgłoszenia się mniejszej liczby uczestników niż liczba minimalna określona w umowie, a

organizator powiadomił o tym klienta na piśmie w uzgodnionym terminie siły wyższej.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator zastrzega sobie możliwość odwołania imprezy przed jej rozpoczęciem w przypadku braku odpowiedniej ilości uczestników, lub z innych przyczyn od niego niezależnych np. decyzje władz państwowych, działania siły wyższej - klęski żywiołowe, strajki, blokady dróg i granic, wojny itp.

Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności

Art. 11a nakłada na Organizatora odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o świadczenie usług turystycznych, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest spowodowane wyłączenie:

- działaniem lub zaniechaniem klienta
- działaniem lub zaniechaniem osób trzecich, nieuczestniczących w wykonywaniu usług przewidzianych w umowie, jeżeli tych

działań lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć, albo siłą wyższą.

Wyłączenie odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, nie zwalnia organizatora turystyki od obowiązku udzielenia w czasie trwania imprezy turystycznej pomocy poszkodowanemu klientowi.

Przykład niedozwolonej klauzuli

Biurowie nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane działaniem osób trzecich takie jak kradzieże, rabunki, pożary. Biuro odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy za zasadzie winy”

Ograniczenie kwotowe odpowiedzialności

Ustawa o usługach turystycznych w art. 11b ust. 3 przewidują możliwość zawarcia w umowie z klientem ograniczenia odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy do dwukrotności ceny imprezy. Ograniczenie odpowiedzialności może jednak dotyczyć szkód na osobie.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator ponosi kontraktową odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania Umowy do kwoty opłaconych przez Uczestnika świadczeń.”

Odpowiedzialność za straty moralne

Organizator turystyki nie może z góry ograniczyć swojej odpowiedzialności tylko do strat materialnych. Zatem klient, oprócz odszkodowania może żądać również zadośćuczynienia np. za zmarnowany czas urlopu.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej w stosunku do Klienta ponad kwotę rzeczywistej szkody i utraconych korzyści pod warunkiem ich udokumentowania w sposób określony przepisami prawa cywilnego oraz ustawy o usługach turystycznych. Organizator nie odpowiada za szkody moralne”

Bagaż uczestników

Należy zauważyć, że odpowiedzialność organizatora imprezy turystycznej za rzeczy uczestnika jest zróżnicowana w przypadku noclegu oraz transportu jak i kategorii bagażu (powierzony, podręczny) oraz jego składni-

ków (np. rzeczy wartościowe) ale jednocześnie zapisy umowne wyłączające całkowicie odpowiedzialność organizatora imprezy zawsze zaliczane będą do postanowień niedozwolonych.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator nie ponosi żadnej odpowiedzialności za bagaż Uczestników swoich imprez w przypadku jego zamiany, zagubienia, zapomnienia czy kradzieży (zalecane jest dodatkowe ubezpieczenie bagażu)”

Obowiązek uczestnika do pokrycia wyrządzonych przez siebie szkód

Częstą praktyką, wśród organizatorów w poczynku, jest takie kształtowanie obowiązków uczestnika imprezy aby w przypadku wyrządzenia przez niego jakiejś szkody, musiał to on pokryć jej koszty nie w miejscu i w czasie danego zdarzenia. Stosowanie tego typu zapisów w umowach z konsumentami zostało uznane za korzystanie z posiadanej przewagi kontraktowej, które może zostać ocenione jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszające interesy konsumenta.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Uczestnicy odpowiadają za wyrządzone przez siebie szkody, za które mają obowiązek zapłacić w miejscu ich powstania z własnych środków”

Wyłączenie możliwości dochodzenia odsetek

Zgodnie z prawem organizatorzy usług turystycznych nie mogą stosować we wzorcach umownych zapisów, które wyłączają możliwość dochodzenia odsetek przez klientów w przypadku zwłoki w wypłacie należności.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Jeśli uczestnik nie chce skorzystać z oferty zastępczej, organizator jest zobowiązany dokonać zwrotu wszystkich wpłaconych przez uczestnika pieniędzy, bez potrąceń, w terminie 30 dni od momentu podjęcia przez uczestnika ostatniej decyzji. Od zwracanych kwot nie przysługują odsetki.”

Rekompensata za niewykorzystane świadczenia

Kolejnym niedozwolonym zapisem umownym jest zastrzeżenie, iż wartość niewykorzystanych świadczeń nie będzie zwracana klientom. Umowne wyłączenie możliwości ubiegania się o rekompensatę wartości niewy-

korzystanych świadczeń nawet w sytuacji winy uczestnika zostało niejednokrotnie uznane za niedozwolone postanowienie umowne.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„W przypadku gdy uczestnik nie stawia się na miejsce zbiórki w wyznaczonym terminie i miejscu lub gdy zrezygnuje z imprezy w trakcie jej trwania, nie przysługuje mu zwrot kosztów podróży lub należności za niewykorzystane świadczenia”

Reklamacja i postępowanie reklamacyjne

Jeżeli w trakcie imprezy turystycznej klient stwierdza wadliwe wykonywanie umowy, powinien niezwłocznie zawiadomić o tym wykonawcę usługi oraz organizatora turystyki, w sposób odpowiedni dla rodzaju usługi. Niezależnie od zawiadomienia klient może złożyć organizatorowi turystyki reklamację zawierającą wskazanie uchybienia w sposobie wykonania umowy oraz określenie swojego żądania, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia zakończenia imprezy. W wypadku odmowy uwzględnienia reklamacji organizator turystyki jest obowiązany szczegółowo uzasadnić na piśmie przyczyny odmowy.

Jeżeli organizator turystyki nie ustosunkuje się na piśmie do reklamacji w terminie 30 dni od dnia jej złożenia, a w razie reklamacji złożonej w trakcie trwania imprezy turystycznej w terminie 30 dni od dnia zakończenia imprezy turystycznej, uważa się, że uznał reklamację za uzasadnioną.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator ma obowiązek rozpatrzenia reklamacji w ciągu 30 dni od daty jej otrzymania. W sprawach wymagających dodatkowych ustaleń lub wyjaśnień termin ten może być przedłużony do 90 dni.”

Odpowiedzialność za partnerów w sieci sprzedaży (agentów)

Organizator turystyki ponosi odpowiedzialność za biura agencyjne oferujące jego produkty turystyczne swoim klientom nawet w zakresie staranności przekazywania informacji.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Organizator nie ponosi odpowiedzialności z tytułu informacji udzielonych przez agentów, a odbiegających od określonych niniejszymi warunkami postanowień. Ponadto organizator nie ponosi odpowiedzialności za udzielone przez Agentów informacje sprzeczne z treścią katalogów i biuletynów informacyjnych, zawierających aktualną ofertę Organizatora”

Właściwość sądu i zapis na sąd polubowny

Pamiętajmy, że jako konsument pozywający organizatora turystyki, przysługuje nam prawo do dokonania wyboru sądu według właściwości miejscowej przemiennej określonej w przepisach Kodeksu Postępowania Cywilnego. Tym samym postanowienia umowne wskazujące właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę organizatora stanowią niedozwolona klauzule umowne.

Przykład niedozwolonej klauzuli

„Wszelkie spory wynikłe w związku z niniejszą promocją będą rozstrzygane na drodze concyliacyjnej, a w przypadku, gdyby nie doszło do porozumienia, ich rozstrzygnięcie podda się sądowi powszechnemu właściwemu dla siedziby Organizatora”

Ustawa Śmieciowa - jakie zmiany czekają mieszkańców?

Marcin Żardecki - prawnik, doradca prawny

W dniu 1 stycznia 2012 roku weszła w życie ustawa z dnia 1 lipca 2011 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 nr 152 poz. 897) popularnie zwana „ustawą śmieciową”. Od momentu wejścia w życie wyżej wskazanej ustawy gminy zostały zobowiązane do wprowadzenia nowego systemu w ciągu osiemnastu miesięcy.

W jakim celu wprowadzone zostały nowe przepisy?

Konieczność nowelizacji ustawy spowodowana było bezpośrednio regulacjami unijnymi (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 roku w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy). Wspólnotowe przepisy wymuszają na państwach podjęcie działań ukierunkowanych na ograniczenie odpadów gromadzonych na wysypiskach śmieci. Genezą wprowadzenia nowości jest również chęć ograniczenie zjawiska tzw. nielegalnych wysypisk znajdujących się często w lasach lub na obrzeżach miast.

Dotychczas właściciele nieruchomości dysponowali prawem wyboru podmiotu świadczącego usługi w zakresie odbioru śmieci. Dochodziło do sytuacji, w której część mieszkańców nie zawierała w ogóle umów z pod-

miotami odbierającymi nieczystości, odprowadzając odpady w sposób nielegalny.

Od 1 lipca 2013 roku odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych i nieruchomości niezamieszkałych, które wytwarzają odpady komunalne będą odbierane przez przedsiębiorcę wyłonionego w drodze konkurencyjnego przetargu ogłoszonego przez gminę lub związek gmin. Nowy system obejmie wszystkich mieszkańców. Poprzez nowelizację ustawy nieopłacalny stanie się – dla osób niezawierających umów – nielegalny wywóz nieczystości komunalnych na skutek okoliczności, iż za odpady wszyscy mieszkańcy gminy uiszczać będą opłatę opartą na określonej przez gminę stawce.

Jakie zmiany niesie ustawa?

Właściciele nie będą już samodzielnie podpisywać umów z przedsiębiorcami a wszystkie umowy zawarte z firmami odbierającymi śmieci powinny być wypowiedziane ze skutkiem najpóźniej do 30 czerwca 2013 roku. Wcześniej zawarte umowy nie przestaną obowiązywać automatycznie na skutek wprowadzenia nowych regulacji prawnych. Warto zaznaczyć, iż osoba która spóźni się z wypowiedzeniem, będzie musiała zapłacić podwójnie, po pierwsze przedsiębiorcy z którym dotychczas była związana umową, a także gminie.

Ustawa definiuje pojęcie selektywnego zbierania, rozumiane jako zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia określonego sposobu przetwarzania, obejmuje jedynie rodzaje odpadów charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takim samym charakterem. W przypadku selektywnie zebranych odpadów komunalnych obowiązuje zakaz ich

mieszania ze zmieszanymi odpadami komunalnymi odbieranymi od właścicieli nieruchomości

Zgodnie z regulacją ustawy gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności ustanawiają selektywne zbieranie odpadów komunalnych obejmujące co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji.

Jednocześnie tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych. Celem wprowadzenia regulacji jest w szczególności konieczność osiągnięcia przez gminy wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Warto pamiętać jednak, że wprowadzenie systemu selektywnego zbierania nie jest jednoznaczne z obowiązkiem segregowania odpadów przez mieszkańców. Selektywne zbieranie przynosić ma jednak mieszkańcom, prócz korzyści ekologicznych również znaczne korzyści ekonomiczne.

Opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie gmin będą rozliczane w zależności od liczby osób zamieszkujących w danej nieruchomości oraz odpowiedniej stawki opłaty. Gminy określą dwie stawki. Stawka podstawowa naliczana zostanie jeśli z deklaracji nie będzie wynikać chęć selektywnego zbierania odpadów, natomiast stawka obniżona, obowiązywać będzie mieszkańców segregujących odpady. Odpowiednie korzyści

ekonomiczne spowodować mogą więc większe zainteresowanie selektywnym zbieraniem odpadów. Warto zaznaczyć jednak, że jeżeli właściciel nieruchomości naruszy obowiązek segregowania odpadów komunalnych, wbrew zobowiązaniu, podmiot odbierający te odpady przyjmie je jako zmieszane odpady komunalne i powiadomi o tym gminę. Konsekwencją powyższego będzie oczywiście zwiększenie opłaty.

Wymóg wyposażenia w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymania tych pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym spoczywa na właścicielu nieruchomości, chyba że na mocy uchwały rady gminy obowiązki te przejmie gmina jako część usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, w zamian za uiszczoną przez właściciela opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Warto sprawdzić czy na mocy uchwały gmina nie przejęła obowiązku wyposażenia w pojemniki, który spoczywa na właścicielach nieruchomości.

Czym jest tzw. deklaracja śmieciowa?

Jest to dokument, w którym właściciel nieruchomości wskaże, jaką stawkę opłaty wybiera, obniżoną związaną z selektywnym zbieraniem czy podstawową związaną z brakiem segregacji odpadów. Jednocześnie deklaracja zawierać powinna informacje dotyczącą liczby osób zamieszkujących w danej nieruchomości.

Rada gminy, uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowego obliczenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, określi, w drodze uchwały, wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości, obejmujący objaśnienia dotyczące sposobu jej wypełnienia oraz pouczenie, że deklaracja stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego. Uchwała zawiera także informację o terminach i miejscu składania deklaracji. W razie niezłożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi

albo uzasadnionych wątpliwości co do danych zawartych w deklaracji wójt, burmistrz lub prezydent miasta określa, w drodze decyzji, wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, biorąc pod uwagę uzasadnione szacunki, w tym średnią ilość odpadów komunalnych powstających na nieruchomościach o podobnym charakterze.

W razie stwierdzenia, że właściciel nieruchomości nie uiścił opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi albo uiścił ją w wysokości niższej od należnej, wójt, burmistrz lub prezydent miasta określa, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W jaki sposób zasięgnąć informacji o systemie gospodarowania odpadami w mojej gminie?

Obowiązkiem gminy są działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Na stronach internetowych urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty znajdować się będą informacje dotyczące podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy, zawierające firmę, oznaczenie siedziby i adres albo imię, nazwisko i adres podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.

Ponadto, w miejscach zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Jednocześnie gmina poinformuje o punktach selektywnego

zbierania odpadów komunalnych oraz adresach punktów wraz ze wskazaniem godzin przyjmowania odpadów.

Jakie są założenia związane z „rewolucją śmieciową”

Gminy są obowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do dnia 16 lipca 2013 roku do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku. Natomiast do dnia 16 lipca 2020 roku, do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 roku. ■

E-Porady - prawnicy odpowiadają na życiowe problemy

Czy pracodawca może mnie zwolnić, z pracy, jeżeli okres ochronny przed emeryturą rozpoczyna się w połowie stycznia 2012r, a termin wypowiedzenia umowy o pracę upływa z dniem 31.01.2012r.?

Zgodnie z art. 39 Kodeksu pracy pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli okres zatrudnienia umożliwia mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. Przepis ten zabrania jedynie złożenie przez pracodawcę wypowiedzenia pracownikowi, który w dniu otrzymania wypowiedzenia jest w wieku „przedemerytalnym”. Zakaz związany jest z czynnością

wypowiedzenia umowy o pracę, zatem bez znaczenia jest kiedy w wyniku tej czynności nastąpi rozwiązanie stosunku pracy. Zatem jeśli w dacie wypowiedzenia nie był Pan/i w okresie ochronnym, to wypowiedzenie nie narusza art. 39 kp. Samo rozwiązanie stosunku pracy w wyniku złożonego wypowiedzenia, może nastąpić już w okresie ochronnym. Takie rozumienie normy art. 39 kp potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 1999 r. (I PKN 643/98, OSNAPiUS 2000/11 poz. 418) stwierdzając, że: „zakaz wypowiedzenia umowy o pracę z art. 39 kp nie obowiązuje przed osiągnięciem wieku „przedemerytalnego”, chociażby wiek ten pracownik przekroczył w okresie wypowiedzenia”.

Witam Mam pytanie w związku ze sprawą spadkową która ma się odbyć za miesiąc. Spadkobierca którym jest mój teść nie zostawił testamentu. Moja szwagierka która założyła tę sprawę nie uwzględniła w pozwie lokat oszczędnościowych, które w chwili śmierci posiadał spadkodawca, a które potem ona zlikwidowała, gdyż miała upoważnienie. Mam od banku potwierdzenie istnienia tych lokat. Nie wiem czy mam napisać osobne pismo do sądu, czy wystarczy na rozprawie o tym powiedzieć. Spadkobiercami są moja szwagierka i mój syn, który jest niepełnoletni.

Szanowna Pani, z przedstawionego przez Panią opisu stanu faktycznego wynika, że spadkodawcą jest Pani teść, zaś spadkobiercami powołanymi do spadku są Pani syn (niepełnoletni, a więc przyjęcie spadku nastąpi z dobrodziejstwem inwentarza – nie będzie odpowiadał za ewentu-

alne długie spadkowe) oraz Pani szwagierka. Pani szwagierka zapewne złożyła do sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu. W toku tego postępowania sąd wydaje postanowienie, w którym wskazuje kto po kim dziedziczy i w jakim ułamku, który wynika z treści testamentu. Postanowienie sądu wydane w tym postępowaniu jest dopiero podstawą do złożenia kolejnego wniosku do sądu rejonowego miejsca położenia majątku spadkowego o dział spadku. W postępowaniu o dział spadku sąd jest zobowiązany do ustalenia składu i wartości spadku, czyli winny być brane pod uwagę wszystkie prawa majątkowe przysługujące teściowi za życia, czyli także prawo do środków pieniężnych z lokat bankowych, gdyż stanowią one majątek spadkowy. W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku Sąd nie ustala składu spadku i nim nie dzieli. Odpowiadając wprost na Pani pytanie, celem dokonania podziału majątku spadkowego, konieczne jest złożenie osobnego wniosku o dział spadku - po uprawomocnieniu się postanowienia Sądu o stwierdzeniu nabycia spadku. Wniosek składa spadkobierca, czyli Pani syn, za którego - wobec jego niepełnoletności - winna działać Pani jako jego przedstawicielka ustawowa.

MAM § PRAWO

**PARTNER
SPOŁECZNY**
17 lat dla rozwoju

**STOWARZYSZENIE INICJATYW
SAMORZĄDOWYCH**

WOLONTARIAT

w związku z realizacją projektu

ŚWIADOMY OBYWATEL

**bezpłatne poradnictwo obywatelskie na terenie powiatu
łęczyńskiego, lubartowskiego i m. Lublin**

**Poszukujemy osób chętnych do odbycia wolontariatu,
zainteresowanych zdobyciem doświadczenia zawodowego
do pracy w Punkcie Poradnictwa Obywatelskiego
w Lublinie, Łęcznej i Lubartowie**

JEŚLI JESTEŚ:

- absolwentem lub studentem kierunku prawo i administracja,
- lubisz kontakt z ludźmi,
- działanie to Twoje drugie imię,
- masz trochę wolnego czasu i chciałbyś od stycznia 2013r. rozpocząć z nami współpracę

przyślij swoje CV ze zdjęciem na adres:

swiadomyobywatel@sis-dotacje.pl

**W TYTULE E-MAILA PROSIMY O PODANIE NAZWY MIASTA,
W KTÓRYM CHCIELIBYŚCIE ODBYĆ WOLONTARIAT.**

Szczegółowe informacje można uzyskać pod numerem telefonu

tel. 81 53 43 203

NA ZAKOŃCZENIE WSPÓŁPRACY WOLONTARIUSZ OTRZYMA REFERENCJE.

Projekt realizowany przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

**SWISS
CONTRIBUTION**

BIURA PORAD PRAWNYCH I OBYWATELSKICH

PUŁAWY

ul. Lubelska 2C/14 (II p.)
tel.: (81) 881 05 85

pulawy@mamprawo.eu

KRASNYSTAW

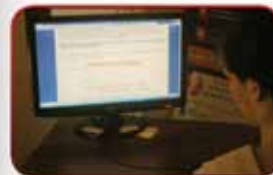
pl. 3-go Maja 18
tel.: (82) 576 00 20

krasnystaw@mamprawo.eu

KRAŚNIK

ul. Kościuszki 7a
tel.: (81) 821 02 96

krasnik@mamprawo.eu

BIURA CZYNNE OD PONIEDZIAŁKU DO PIĄTKU OD GODZINY 8:00

ŚWIDNIK

ul. 3 Maja 3/2
tel.: (81) 751 68 21

swidnik@mamprawo.eu

BIŁGORAJ

ul. Kościuszki 31 (I p.)
tel.: (84) 686 01 31

bilgoraj@mamprawo.eu

OPOLE LUB.

ul. Kościuszki 5/1 (I p.)
tel.: (81) 827 33 40

opole@mamprawo.eu

Aktualny harmonogram prac poszczególnych biur na stronie

www.MamPrawo.eu

Kilka słów o Stowarzyszeniu Inicjatyw Samorządowych

Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych od 18 lat aktywnie działa na rzecz rozwoju samorządności, budowy społeczeństwa obywatelskiego i państwa prawa. SIS realizuje projekty o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

SIS jest partnerem społecznym dla licznych inicjatyw społecznych i gospodarczych. SIS tworzy warunki do międzysektorowej współpracy, dialogu społecznego i partycypacji obywateli w podejmowaniu ważnych dla nich decyzji.

SIS zabiega o rozwój powszechnego, bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce. Prowadzi sieć bezpłatnych biur poradnictwa prawnego i obywatelskiego oraz internetową e-kancelarię prawną

w ramach projektu „Mam Prawo”. Na bazie doświadczeń i wypracowanych standardów projektu „Mam Prawo” rozwija współpracę z administracją rządową i samorządową w celu budowy ogólnopolskich rozwiązań systemowych w tym zakresie.

SIS zostało zaproszone przez Kancelarię Prezydenta RP w charakterze eksperta do udziału w konsultacjach mających na celu stworzenie systemu bezpłatnej pomocy prawnej w Polsce

SIS wspiera rozwój instytucjonalny samorządów w Polsce i innych krajach Europy Środkowowschodniej. Prowadzimy na ich rzecz m.in.: szkolenia specjalistyczne, doszkalające i podnoszące poziom kompetencji urzędników, wdrażamy systemy zarządzania jakością ISO oraz systemy informatyczne usprawniające obsługę mieszkańców.

SIS jest aktywnym członkiem Lubelskiego Partnerstwa Publiczno-Społecznego, które skupia samorządy, instytucje rynku pracy, wiodące organizacje pozarządowe i firmy szkoleniowe. W ramach LPPS, SIS wypracowuje ogólnopolskie standardy współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju rynku pracy.

SIS jest aktywną instytucją otoczenia biznesu. W planach Stowarzyszenia na najbliższą przyszłość znajduje się stworzenie Lubel-

skiego Centrum Wsparcia Biznesu.

SIS Instytucja Otoczenia Biznesu to nowoczesna infrastruktura IT, laboratoria komputerowe, pracownia technologii 3D. W ramach Centrum oferowane będą również specjalistyczne usługi dla biznesu – prawne, finansowe, szkoleniowe

SIS wspiera obszary wiejskie i rolnictwo. Działa na rzecz społeczności lokalnych na terenach wiejskich, realizując liczne projekty szkoleniowe, doradcze, promocyjne i edukacyjne.

Przy SIS działa specjalnie powołany do obsługi rolników Instytut Doradztwa Rolniczego, zajmujący się doradztwem i szkoleniami, pomocą przy pozyskiwaniu środków UE i promocją innowacyjnych technologii.

WAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA

- ponad 3000 przeszkolonych osób w kraju i za granicą
- 20 zrealizowanych projektów w ramach ZPORR, POKL, POPT, PPZ
- Projekty realizowane na terenie całego kraju: Warszawa, Gdańsk, Lublin, Szczecin, Łódź, Poznań
- Projekty realizowane na zlecenie instytucji państwowych: MSWiA, MRR, MPiPS, MSZ, PARP
- Własne publikacje, projekty filmowe, rozwiązania informatyczne
- 6 projektów w realizacji. W tym projekty szkoleniowe, z zakresu poradnictwa prawnego,

PLANY ROZWOJOWE ZŁOŻONE WNIOSKI

SIS INSTYTUCJA OTOCZENIA BIZNESU

- 1897 m² powierzchni biurowej, konferencyjnej, i laboratoryjnej
- Nowoczesna infrastruktura IT, laboratoria komputerowe
- Pracownia technologii 3D
- Specjalistyczne usługi dla biznesu – prawne, finansowe, szkoleniowe

Nowoczesna TV INTERNETOWA HD 3D

- Studio telewizyjne
- Produkcja programów w technologii HD i 3D
- Własne kanały tematyczne
- Transmisje satelitarne online
- Aplikacje na urządzenia mobilne i smart TV

FARMA FOTOWOLTAICZNA

- 4000 paneli
- Moc 1MW
- System informatyczny wspomagający zarządzanie elektrownią i pełniący funkcje edukacyjne

W następnym numerze między innymi:

- Świadczenia z pomocy społecznej
- Sprzedaż pod specjalnym nadzorem - zmiany w umowach z deweloperami
- Wydziedziczenie spadkobiercy, odwołanie darowizny oraz testament odnaleziony po latach
- Prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym
- U lekarza tylko PESEŁ – jak działa EWUS?
- „Jazda na podwójnym gazie” – co grozi kierowcy?
- Unieważnienie małżeństwa (ROZWOD)

KSZTAŁTUJEMY RELACJE

STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH

BEZPŁATNE SZKOLENIE

PROJEKTOWANIE I MONTAŻ SIECI ŚWIATŁOWODOWEJ

szkolenie zakłada dwa moduły do wyboru:

PROJEKTANT SIECI
64h teorii i 32 h praktyki:

- budowa sieci
- projektowanie torów optycznych
- pomiary tłumienności
- reflektometria
- pomiary dyspersji i jakości transmisyjnej
- lokalizacja uszkodzeń
- podstawy montażu i spawania włókien

MONTER
16h teorii i 64h praktyki:

- składowe sieci
- typy włókien i ich zastosowanie
- osprzęt
- przygotowanie i organizacja kabli
- spawanie włókien różnych typów
- pomiary jakości spawu

ZGŁOSZENIA I INFORMACJE:
ul. Narutowicza 56A; 20-016 Lublin
tel. /fax: 81 53 43 203 lub 81 53 43 200
e-mail: info@sis-dotacje.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - najlepsza inwestycja
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

BEZPŁATNE PORADY

*"Świadomy obywatel –
bezpłatne poradnictwo
obywatelskie"*

BIURA:

LUBLIN

LUBARTÓW

ŁĘCZNA

**ZAPRASZAMY MIESZKAŃCÓW LUBELSZCZYZNY
DO SKORZYSTANIA Z BEZPŁATNYCH PORAD**

STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH

INFORMACJE: ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin
tel. / fax: 81 53 43 201 lub 203
info@sis-dotacje.pl

www.sis-dotacje.pl

Projekt realizowany przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

**STOWARZYSZENIE INICJATYW
SAMORZĄDOWYCH**

BEZPŁATNE SZKOLENIE

W RAMACH PROJEKTU OFERUJEMY:

**MIĘDZYNARODOWY CERTYFIKAT INSTALATORA SIECI
ŚWIATŁOWODOWYCH - FIBER OPTICS ASSOCIATION**

ZAJĘCIA W SYSTEMIE WEEKENDOWYM

KOMFORTOWE WARUNKI - hotel i wyżywienie

WYKWALIFIKOWANĄ KADRĘ TRENERSKĄ

UPRAWNIENIA SEP (DO 1 kV)

informacje:

www.swiatlowody.org

Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych

ul. Narutowicza 56A, 20-016 Lublin

tel. / fax: 81 / 53 43 203 info@sis-dotacje.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - najlepsza inwestycja
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

POTRZEBUJESZ POMOCY PRAWNEJ ?

MAM § PRAWO

BIŁGORAJ
KRASNYSTAW
KRAŚNIK
OPOLE LUBELSKIE
PUŁAWY
ŚWIDNIK

ZGŁOŚ SIĘ DO JEDNEGO Z NASZYCH BIUR !

STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH

ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin
tel./ fax: 81 53 43 203,
www.mamprawo.eu

e-mail: info@sis-dotacje.pl
www.sis-dotacje.pl